

United States Holocaust Memorial Museum
Oral History Interview
Romania Documentation Project

Numele și prenumele interviuatului: Parascovia Ionel

Data nașterii: 1931

Locul nașterii: Băcioi, Republica Moldova

Rola interviului: RG-50.572.0153.01.01

Data interviului: 10 iunie 2010

Parascovia Ionel este născută în anul **1931**, în satul **Băcioi** și a fost interviuată cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în localitatea sa, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial.

Ea relatează despre uciderea lângă casa ei a unei evreice. La eveniment a participat și fratele Parascoviei Ionel, **Goriță**, și un văr al acesteia, care au fost puși să împuște femeia de către un jandarm.

[01]:00:00:00 - [01]:23:17:28

Q: Cum numele ? Parascovia ?

A: Da. **Parascovia** Vasilievna.

Q: Așa. Și numele de familie ?

A: Ghinova am fost de la părinți, dar apoi m-am căsătorit, **Ionel**.

Q: În ce an v-ați născut ?

A: În **[19]31**, toamna.

Q: Și unde v-ați născut ?

A: În **Băcioi**.

Q: Și acum locuiți la **Hirova** ?

A: La Hirova din [19]86 am venit. A lucrat el prin Chișinău și a dat de mine, eram văduvă, cel dintâi a murit și am rămas cu doi copii și i-am căsătorit, băiatul în Râbnița, fata de acum a rămas pe loc. El a spus că nu îi trebuie nimic, numai eu să vin aici. El a avut mamă de 86 de ani, a murit, am îngropat-o eu...

Q: Noi câteva săptămâni în urmă am fost la dumneavoastră în ospetie și ne-ați povestit ce ați văzut în Băcioi, ce s-a întâmplat cu evreii. Noi am venit acum ca să ne povestiți, să vă amintiți din nou și să ne povestiți în fața camerei.

A: Ați fost în Băcioi ?

Q: Nu, nu am fost în Băcioi, dar o să ajungem și la Băcioi. În Băcioi, până la război, locuiau evrei ?

A: Nu, erau duși.

Q: Erau duși, unde erau duși ?

A: Ei, care în țara lor, la Israel.

Q: Dar până la război, până în **[19]41** ?

A: Până în [19]41, apoi atunci în [19]41 ei erau duși.

Q: Dar eu vă întreb: până la [19]41 erau ?

A: Iaca, cum să spun, moșneagul mai bine ține minte de astea, dar nu țin minte eu în ce an.

Q: Dar povestiți-ne despre ce ați văzut.

A: În [19]43 mama a murit, apoi ei erau încă pe atunci. Că în [19]43 mama mea a murit și spunea că: „vă rog nu împușcați aici că am copii și o să-mi vârați copiii în boli”. Și apoi au dus-o, cum să vă spun, ca în centru la fântâna aceea, era pe șes liber și au dus-o, nu putea merge, au dus-o fetele aceea, o chinuiau și ele, că era zdravănă și nu putea.

Q: Pe cine o ducea, mata ai uitat să spui pe cine o ducea ?

A: Pe mama sa.

Q: Pe cine, cine era mama sa ?

A: Jidauca.

Q: De unde, de la voi din sat sau din altă parte ?

A: Da, de la noi din sat, ei au avut și magazin, au avut casă.

Q: Mata știi cum o chema pe evreica asta ?

A: Iaca nu ți-oi spune.

Q: Deci ea era de la voi din sat, evreică ?

A: De la noi din sat. Ei au fost și acelea fete tot a ei a fost, și au fost și au dus-o, și acolo au lepădat-o.

Q: Dar cine a dus-o pe dânsa ?

A: Fetele și jandarmii. Erau jandarmi pe atunci. Și ei cu arma, și o ducea și de acum când la împușcat, apoi pe fratele meu **Goriță** și pe vărul meu **Vasile** i-a pus de acum au tras cu arma jandarmii, ba nu, i-a pus pe dânșii să tragă cu arma și nu au nimerit-o. „Ia dați încoace”. Și când au tras, drept aici după cap au pălit-o și cum a făcut „oi, oi, oi”, au mers și au pus piciorul pe dânsa: „ai mâncat bunul de pe lume, Dumnezeuul mătii”, iaca așa. Dar noi eram depărțișor, nu ne lăsa lumea, că să nu ne speriem.

Q: Depărțișor cam la câți metri depărtare erați ?

A: Cam vreo 20 de metri.

Q: Când au împușcat-o erați la vreo 20 de metri ?

A: Da, da, da. Vreo 20 de metri, ca la poartă, așa. Și groapa i-au săpat-o și au dat-o numai așa ia, că.

Q: Dar cine a săpat groapa ?

A: Vărul meu și fratele meu Grigore, că e mort de acum, are vreo 30 de ani de când e mort.

Q: Dar fratele matale atunci câți ani avea ?

A: Cine ?

Q: Fratele matale câți ani avea atunci ?

A: Avea peste 30, era flăcău, că flăcăii se însurau târziu, nu ca acum, devreme, de 27, de 30 de ani, de 25 așa ceva. Și vărul meu acela tot flăcău era, că iaca nu pot să spun că din [19]27, că din [19]25 era născut, a fost și prin război.

Q: Și câți jandarmi erau cu dânșii ?

A: Unul.

Q: Un singur jandarm era, da ?

A: Da.

Q: Dar jandarmul era din ce armată era, de unde era ?

A: Din armata românilor.

Q: Era de pe loc de aici din sat sau venit atunci ?

A: Nu era din sat, străin. Primarul nu îl țin minte, că eram copil și nu avea eu treburi să mă duc.

Q: Deci mata când prima dată, iaca, ai văzut-o pe evreica asta cu fetele ei, unde erau ele, unde s-a întâmplat asta ? Iaca, prima dată când le-ai văzut pe ele, unde se întâmpla asta ?

A: Ei nu știu de unde i-au luat, că nu am băgat de seamă când, ei nu erau când i-au adus, erau numai jandarmii și fetele ei.

Q: Erau numai la început jandarmul și cu fetele astea două ?

A: Da. Dar copiii se țineau cârd, că se duceau pe un deal așa, au târâit-o. Și plâneau, și ferească-te Dumnezeu ce era, și o biciuiau cu un bici, când croia, pocnea pielea.

Q: Cine biciuia ?

A: Jandarmul.

Q: El avea bici ?

A: Da. Jandarmul, el. Și apoi a adus-o înapoi, dar pe fratele meu, că i-a întâlnit pe drum, că i-a chemat de la primărie și i-a trimis, aici nu pot să spun, dacă eram minte copilărească. Și au îngropat-o acolo și i-au dat oleacă de țărână.

Q: Deci mata ai văzut cum jandarmul o gonea pe deal sau erau de acum și fratele matale și verișorul ? Tot erau sau de acum deodată numai jandarmul era ?

A: Și ei erau.

Q: Erau toți trei.

A: Și ei erau, dar de unde i-au găsit, iaca, nu pot să-ți spun, că la noi cum era drumul așa ca acesta depărtare, dar era drept și pe la fundul harmanului noi am fugit, că a zis că o duce pe lângă Goriță, o duce acolo la colț, că ei grăiau: „iaca acolo o ducem și luați-o”. Și noi am fugit pe alt drum și am ieșit acolo și prăjeam, dar așa nu am văzut de unde i-au luat pe dânșii.

Q: Dar fetele astea care erau, ai spus că evreica avea două fete, cam de ce vârstă erau fetele ?

A: Să fi fost peste 20 de ani, erau fete zdravene, mari, nu erau mititele.

Q: Și mata spuneai că ele trebuiau să o ducă, o țineau de sub mâini sau cum ne-ai mai zis ?

A: O târâia de acum, în ultimul timp o târâia cum ai târâi un hoit, nu mai era chip de dus.

Q: Și cam cât timp au urcat-o, iaca, pe deal și o dădeau înapoi ?

A: Cam cât timp, că dealul era mărișor și departe de sat. Cam vreo 2-3 ceasuri, dacă nu mai bine. Și apoi au adus-o înapoi și au adus-o acolo și au împușcat-o și nu vă pot spune precis că era groapa săpată, că au săpat-o atunci, că când al treilea au împușcat, așa o împușcătură serioasă, parcă ne-a luat frica și am fugit. Și noi, eram vreo câteva fete, niște pățani mai mici ca noi. Și pe fete nu știu unde le-a dus, dar se vede că și pe dânsele le-a dus undeva și le-a împușcat.

Q: Dar nu ai văzut și nici nu ai auzit pe urmă de la fratele matale unde au dus fetele, ce s-a întâmplat cu dânsele ?

A: Dar nu am auzit, că ei dacă erau flăcăi, ce, ședeau la vorbă cu noi ori cu tata ? Dar tata nici nu era acasă.

Q: Deci pe urmă când au adus-o pe femeia asta de pe deal, unde anume au împușcat-o pe dânsa, în ce loc ?

A: În ce loc ? Numai să merg eu să vă arăt, dar așa...

Q: Era departe de casa voastră locul ?

A: Nu chiar departe. Nu chiar departe.

Q: Cam câți metri să fi fost sau ?

A: Cam vreo 100 de metri.

Q: La vreo 100 de metri de casa voastră ?

A: Da, de casa noastră cam 100 de metri și apoi au făcut la vale. Ei, zis vreo 200 de metri, așa pe închipuirea mea pe drumurile acelea. Acolo sunt clădiri, case.

Q: Dar acolo era casa altcuiva, groapa aceea unde era în drum sau era la o parte ?

A: La o parte, la o parte era, nu era în drum. A trecut drumul așa și a trecut drumul și nu mai putea și: „puneți-o, Dumnezeul mamei ei, aici și trageți-i”. Și a tras și nu a nimerit și am auzit:

„ia dați arma la mine”. Și a chitit, pe semne unul chitea și ea ședea așa ia: „oi, oi, oi, oi”. Am prăjit cu ochii cum mă uit, și când a pălit-o după cap s-a și cârligat și: „e gata”.

Q: Dar înainte de a împușca jandarmul, ei de câte ori au împușcat în ea ?

A: De două ori.

Q: De două ori ?

A: Da.

Q: A împușcat fiecare câte odată sau numai unul ?

A: Da, da.

Q: Fiecare a împușcat.

A: Că ei, pe semne, se temeau de arma aceea și nu nimereau de frică, dar dumnealui cred că a mai împușcat și a chitit dintr-o dată. Că iată și eu așa câteodată tremur și parcă mă fâstăcesc. Apoi acela, al treilea, a fost jandarmul.

Q: Dar mata ai spus că nu știi precis dacă era groapă acolo săpată sau nu era, nu îți amintești ? Era groapă acolo ?

A: Era groapa.

Q: Era groapa ?

A: Era groapa, era groapa săpată.

Q: Și era mare sau era mică, cum arăta ea ?

A: Că au pus-o acolo în groapă și capul ședea, că ea era josuță. Mă duceam, dar ce, îmi era interes, mă duceam la magazin, fetele vindea de acolo.

Q: Mata vrei să spui că stăpâna asta avea, evreica era stăpână de magazin ori ce ?

A: Da, avea magazin în ogradă.

Q: În ogradă la dânsa ?

A: Da, magazin ca cum au și acum, ca cum, cum să vă spun, ca pe timpul cum era pe atunci, așa e și acum. Au magazinele lor, au tot.

Q: Și nu ții minte, nici pe fete cum le chema sau ?

A: Iaca nu țin minte. Ei, nu mi-a fost interes.

Q: Dar ai spus de groapă, că când au băgat-o în groapă ea nu încăput cu totul sau ?

A: Au dat-o așa în groapă și cum a chicat, au împușcat-o și s-a cârligat, că groapa era în față, dacă să fi fost ca masa asta de adâncă.

Q: De vreo jumătate de metru sau cât să fi avut ? 70 centimetri ?

A: Dar ce, am mai fost aproape...

Q: Și pe urmă ați văzut cum au îngropat-o, cum au acoperit-o cu țărână ?

A: Da, de acum, că au împuşcat și am prăjit cu zvârlea țărână peste dânsa și mai departe ne-a întors înapoi, ne striga, aveam surori mai mari și: „vin acasă, vin acasă, nu vă uitați, fugiți”. Și ne-am împrăștiat ca copiii, fiecare, că era ziua în amiaza mare, așa, după-amiaza era.

Q: Dar jandarmul și cu fratele matale și verișor încă rămăsese acolo sau au plecat și ei ?

A: Au plecat. Au dat acolo oleacă de țărână și gata.

Q: Dar fetele evreice ?

A: Iaca, de fetele evreice îți spun, că noi am fugit, a trecut pe aici, și noi pe la fundul hărmanului, și ne-am dus pe șes că știam că: „haide, că groapa e acolo, mâine ia alte fete”. Și ne-am dus pe alt drum.

Q: Dar nu am înțeles, pe dânsle le-au despărțit sau ele tot au fost când au împuşcat ?

A: Da. Pe dânsle le-au luat.

Q: Aha. Pe dânsle le-au despărțit înainte de a ajunge la groapă ?

A: Da.

Q: Și pe dânsle cine le-a dus ?

A: Nu știu cine le-a fi dus, iaca, aici nu pot să spun.

Q: Deci la groapă acolo era numai mama lor, ele nu erau în tot timpul acesta ?

A: Nu, nu, nu, se vede că le-a luat și le-a dus, le-a și închis, ei, lungă istoria, dar nu ne-am dat interesul, cine a mai știut una ca asta.

Q: Spuneți-mi, vă rog, dar ce s-a întâmplat cu toată averea evreilor în sat ?

A: Ce s-a întâmplat ? Care și cum a târâit și pot să fie și haine, și, ca în gospodăria omului. Acum când s-a făcut, s-a desfărmat colhozul și s-a, că iaca vin românii, care au fost la scaun, la bancă, toți, și de prin pravlenie și de unde nu o a fost, prin brigăzi, au luat și tractoare, au luat și mașini.

Q: Da, dar pe noi ne interesează atunci, ce ați văzut matale atunci.

A: Păi iaca așa au făcut și atunci.

Q: Și mata ții minte, ai văzut ceva cum se întâmpla, cum luau oamenii ?

A: D’apoi cum, îs morți toți care au luat de acolo. Era o femeie văduvă, i-a murit bărbatul prin război, apoi a cărat și posudă aveau frumoase, lucruri bune aveau. Cum erau ei, cred că nici acum nu mai trăiesc ei rău, că văd că se duc moldovenii pe un cap. Și zahar bolohani, așa bolohani de zahăr era, acela zahăr bun. Și cum...

Q: Mata data trecută ne-ai spus că aduceai zahăr în șorț de acolo.

A: Ne duceam și noi și ne dădea. Care nu putea târâi: „na, luați și mâncați, că au mâncat jidanii până acum”. Îi batjocorea și norodul, dar nu știa că o să ajungă și ei acolo. Am mai știut că o să-mi fie nepoata în Israel, cât lumea.

Q: Alte cazuri au mai fost când ai văzut ce s-a întâmplat cu evreii în timpul războiului, atunci, a mai văzut și altceva ?

A: Așa, de auzit am auzit de cei din **Ialoveni**. Ți-am spus, mă tem că.

Q: Povesteți-ne, vă rog.

A: Vezi că și obosită, și... Aveam o prietenă în mahală. Și ea s-a făcut cumătră cu, el era țigan, dar ea era jidaucă. Și s-a făcut prieteni, de unde până unde, dar oamenii aceia umblau din sat în sat, trăiau un an, doi, ca cum, iată, trăiești în Hirova vreo 2-3 ani și apoi nu îți place, se duce în alt sat. Zic: „dar de unde, fa, te-ai zăcomit”. „Haidem”, zice, „de Anul Nou la dâșii. Că nu se făcea Anul Nou ca acum, ei, așa de prietenie. „Haide și tu, că noi am fost și ne-au rugat să ne ducem la dâșii”. Dar ea mi-a povestit, mai dinainte ne-am luat de vorbă, zice, ea e evreică, dar el e țigan. Tatăl lui a fost primar și el se ducea cu vitele, că primarul, cum și acum este, și se ducea cu vitele și a găsit o fetiță, vârsta de vreo 5 ani. Acum, el a venit acasă și îi spunea lui tat-su, dar tat-su era primar pe sat. Și zice: „tată, mie mi-e dragă de fetița aceea, să o luăm, am să o iau cu vitele, cum să facem noi, că am găsit-o și mi-e jale, tată, e frumușică. Și, zice: „du-te și o adu și să nu știe nimeni, noaptea. Și o ședea aici în ogradă, cu mă-ta, cu voi”. Cred că mai avea copii, că nu am mai discutat. Și au luat-o și au crescut-o, au crescut-o la dâșii, au trecut-o în familia lor și e fata lui, iaca cum. Și pe urmă ei s-au tulburat cu români, cu asta ia, și a rămas. Și a crescut, a luat-o de soție, înțelegi ?

Q: Deci mata ai aflat de la dâșii povestea asta ?

A: Și apoi chiar am fost și eu la dâșii și am petrecut noaptea aceea, și a doua zi de acum am venit acasă. Și ei ne povestea. Dar el cânta tare bine, or mai cânta ori nu. Țiganiii spun că românii sunt țigani, dar e corcitură, ce, crezi că la noi nu sunt corciți cu țiganiii ? Că mai bine trăiești și mai bine te împaci cu dâșii decât cu un moldovean curat. Și iaca așa.

Q: Mata nu știi, în afară de evrei au mai fost cazuri când și alții au fost omorâți în timpul acela, în [19]41, până la sfârșitul războiului ?

A: Au fost cazuri, au fost, tot cu un copil mititel, spunea moșneagul de aici, dar la noi tata ne povestea că au luat copilul și l-au ucis.

Q: Ce fel de copil, al cui era ?

A: Tot de evreu.

Q: Dar de unde ? Tot de la voi din sat ?

A: Tot de la noi din sat, săteni.

Q: Și cine l-a luat ?

A: Nu l-a luat nimeni, l-a ucis.

Q: Dar cine l-a ucis ?

A: Tot puși de jandarmi.

Q: Mata ai în vedere că sătenii din Băcioi l-au ucis pe copil ?

A: D'apoi se vede că din Băcioi de acum, cum să vă spun deschis, se vede că comanda de la jandarmi a fost, așa oamenii nu au putut, dar dintre ei unul l-a ascuns. Și s-a aflat, a spus de unul, de altul și, dar a fost unul flăcău și a fugit în Chișinău, dar în ce borți s-a ascuns, și apoi a ieșit cu timpul și s-a dus la Israel.

Q: Asta un evreu care de la voi din sat s-a salvat în timpul războiului ?

A: Da.

Q: Matale știi pe nume sau nu știi ?

A: Cum ?

Q: Îl știi pe nume, acesta evreul care a fugit la Chișinău ?

A: Iaca nu pot să-și spun, dacă să mă duc pe acasă, să întreb cine, că mai sunt din bătrânei din ăștia, dar sunt morți. Au fost multe bătrâne de 100 de ani, de acum 100 și 2 ani, au murit, am lucrat cu dânsese până încoace, cu colhozul.

Q: Dar tata matale, care ți-a povestit despre copilul acesta, el de unde știe, el văzuse sau i-au spus tot alții oameni ?

A: Poate să fi văzut tata, dar de unde știu eu că, dacă el de acum are... din 60 e mort. Și iaca așa ce am auzit, de acum. Surorile care mai mari să fie, mi-ar povesti multe toate dinspre, dar așa mi-am dat cu sovieticii. Este aici nănaș când ne-a cununat, apoi el zice: „măi băieței, vă dați după dobul, cum cântă, așa joacă”. Bate doba, așa și noi, ne-am dat cu sovieticii, am uitat ce a fost.

Q: Bun. Mulțumesc frumos.